

Nītišatakam jeb Simts panti par tikumiem नीतिशतकम्

Autors – Bhartrhari भर्तृहरि (5.gs.)

(pirmie 50 pantiņi)

1.Dala. Muļki मूर्खपद्धति

1. Paklanos iemiesojumam, kas tikai bezgalīgs gars un neizšķir laiku un telpu;
Paklanos mirdzumam un klusumam, kam tikai viens mērķis – pašpiederze.

दिव्कालाद्यनवच्छिन्नानन्तचिन्मात्रमूर्तये ।

स्वानुभूत्येकमानाय नमः शान्ताय तेजसे ॥ १ ॥

2. Gudrie ir pārņemti ar skaudību; aristokrāti – piesārņoti ar iedomību;
Citi ar sagandēti ar nezināšanu; labos pantiņus nākas sagremot paša mutē.

बोद्धारो मत्सरग्रस्ताः प्रभवः स्मयदूषिताः ।

अबोधोपहताश्चान्ये जीर्णमङ्गे सुभाषितम् ॥ २ ॥

3. Nezinošais ir viegli apmierināms; vēl vieglāk ir apmierināms zinošais.
Bet pašlepnu cilvēku ar nedaudz zināšanām pat Brahma nespēj gandarīt.

अज्ञः सुखमाराध्यः सुखतरमाराध्यते विशेषज्ञः ।

ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्मापि नरं न रञ्जयति ॥ ३ ॥

4. Ar piepūli varētu izraut dārgakmeni no krokodila žokļa zobiem;

Pat arī pārældēt trakojošu okeānu ar bangainām viļņu krellēm;

Pat niknu čūsku varētu turēt uz galvas kā puķi;

Bet stūrgalvīga cilvēka prātu nevar apmierināt.

प्रसह्य मणिमुद्धरेन्मकरदंष्ट्रान्तरात्

समुद्रमपि सन्तरेत् प्रचलदुर्मिमालाकुलाम् ।

भुजङ्गमपि कोपितं शिरसि पुष्पवद्धारयेत्

न तु प्रतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयेत् ॥ ४ ॥

5. Pamatīgi spiežot smiltis, varētu iegūt eļļu;

Slāpēs mokoties, varētu dzert mirāžas ūdeni;

Klejojot kādu dienu varētu atrast zaķa ragu;

Bet nekad nevar gandarīt stūrgalvīga muļķa prātu.

लभेत सिकतासु तैलमपि यत्नतः पीडयन्

पिबेच्च मृगतृष्णिकासु सलिलं पिपासार्दितः ।

कदाचिदपि पर्यटन् शशविषाणमासादयेत्

न तु प्रतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयेत् ॥ ५ ॥

6. Vēlēties neliešus uzvest uz labo ļaužu takas ar labestīgu vārdu tīro šalti
Ir gluži tāpat, kā pūlēties ar jauna lotosa kāta šķiedru noturēt trakojošu ziloni;
Tāpat kā censties sagriezt dimanta dārgakmeni ar maigas ziedlapas maliņu;
Tāpat kā mēģināt ar medus lāsi no sāļa okeāna izveidot saldu.

व्यालं बाल-मृणाल-तन्तुभिरसौरोद्धं समुज्जृम्भते
भेत्तुं वज्रमपि शिरीषकुसुम-प्रान्तेन सन्नहयते ।
माधुर्यं मधुबिन्दुना रचयितुं क्षाराम्बुधरीहते
नेतुं वाञ्छति यः खलान्पथि सतां सूक्तैः सुधास्यन्दिभिः ॥ ६ ॥

7. Brahma ir radījis nezināšanas aizklāju, kam ir unikāla priekšrocība – tas ir katra paša rīcībā;
It īpaši negudrajiem klusēšana ir greznojums gudro un visu zinošo sabiedrībā.

स्वायत्तमेकान्तगुणं विधात्रा विनिर्मितं छादनमज्ञतायाः ।
विशेषतः सर्वविदां समाजे विभूषणं मौनमपण्डितानाम् ॥ ७ ॥

8. Kad neko nezināju un biju iedomības pārņemts kā zilonis,
Tad savā prātā lepni domāju, ka zinu visu.

Bet gudro cilvēku klātbūtnē es mazpamazām sapratu,
Ka esmu muļķis, un pašlepnums pārgāja kā drudzis.

यदा किञ्चिज्ज्ञोऽहं द्विप इव मदान्धः समभवं
तदा सर्वज्ञोऽस्मीत्यभवदवलिप्तं मम मनः।
यदा किञ्चित् किञ्चित् बुधजनसकाशादवगतं
तदा मूर्खोऽस्मीति ज्वर इव मदो मे व्यपगतः ॥ ८ ॥

9. Suns, ar nesalīdzināmu baudu grauzdams pliku, bez gaļas,
Siekalām noslienātu, tārpu lēruma klātu un pretīgu cilvēka kaulu,
Pat ieraugot blakus stāvošo dievu valdnieku Indru, neņem to vērā,
Tāpat arī zems cilvēks neaptver sagrabtās mantības iznīcību.

कृमिकुलचितं लालाक्लिन्नं विगन्धि जुगुप्सितं
निरुपमरसं प्रीत्या खादन्नरास्थि निरामिषम् ।
सुरपतिमपि श्वा पार्श्वस्थं विलोक्य न शङ्कते
न हि गणयति क्षुद्रो जन्तुः परिग्रहफल्गुताम् ॥ ९ ॥

10. No debesīm uz Šivas galvas; no Šivas (zvēru valdnieka) galvas uz Himalajiem (zemes nesējiem);
No dižājo kalnu augstumiem uz upēm un zemi, un vēl arī uz okeānu (ūdens pieņēmēju) –
Tā zemāk un zemāk (krītot), Ganga ir nonākusi necilā stāvoklī.

Tiem, kuri ir zaudējuši izšķirtspēju, pagrimums noteik simtiem veidos.

शिरः शर्वं स्वर्गात् पशुपतिशिरस्तः क्षितिधरं
महीध्रादुत्तुडगादवनिमवनेश्चापि जलधिम् ।
अधोऽधो गङ्गेयं पदमुपगता स्तोकमथवा
विवेकभ्रष्टानां भवति विनिपातः शतमुखः ॥ १० ॥

11. Ar ūdeni iespējams apvaldīt uguni, ar saulesargu – saules svelmi;
Ar asu durkli – trakojošu zilolni, ar nūju – govi vai ēzeli,
Ar zāļu maisījumiem – slimību, ar dažādu mantru skaitīšanu – indi.
Visam svētajos rakstos ir noteikti pretlīdzekļi, (tikai) muļķībai zāļu nav.
शक्यो वारयितुं जलेन हुतभुक् छत्रेण सूर्यातपो
नागेन्द्रोनिशितांकुशेन समदो दण्डेन गौर्गर्दभः ।
व्याधिर्भेषजसंग्रहैश्च विविधैः मन्त्रप्रयोगैर्विषं
सर्वस्यौषधमस्ति शास्त्रविहितं मूर्खस्य नास्त्यौषधम् ॥ ११ ॥

12. Bez literatūras, mūzikas un mākslas cilvēks ir gluži kā dzīvnieks bez astes, ragiem un nagiem.
Arī zāli neēzdams, viņš var izdzīvot, un tas ir šo cilvēku-dzīvnieku pārākais, laimīgais liktenis.
साहित्यसंगीतकलाविहीनः साक्षात् पशु पुच्छविषाणहीनः ।
तृणन्न खादन्नपि जीवमानस्तद्भागधेयं परमं पशूनाम् ॥ १२ ॥

13. Tie, kam nav ne izglītības, ne askēzes, ne devīguma,
Ne zināšanu, ne uzvedīguma, ne labu īpašību, ne pienākuma izjūtas,
Tie uz zemes mirstīgo pasaulē klejo kā masīvas būtnes –
Zvēri ar cilvēku ķermeņiem.
येषां न विद्या न तपो न दानं
ज्ञानं न शीलं न गुणो न धर्मः।
ते मर्त्यलोके भुविभारभूता
मनुष्यरूपेण मृगाश्चरन्ति ॥ १३ ॥

14. Labāk klaiņot grūti pieejamos kalnos kopā ar meža zvēriem
Nekā satikties ar stulbiem cilvēkiem, pat ja tas būtu valdnieka Indras pilis.
वरं पर्वतदुर्गेषु भ्रान्तं वनचरैः सह ।
न मूर्खजनसम्पर्कः सुरेन्द्रभवनेष्वपि ॥ १४ ॥

2.Dala. Gudrie विद्वत्पद्धति

15. Ja izcilie dzejnieki, kuriem piemīt skaistiem vārdiem un rakstu gudrībām rotāta balss
Un kuri ar savu izpratni iesvēta mācekļus, dzīvo kāda kunga valstī nabadzībā,
Tad tas ir šīs zemes valdnieka kūtrums, bet gudrie pat arī bez līdzekļiem ir vareni.
Nosodāmi ir tie, kuri pienācīgi viņus nenovērtē, bet dārgakmeņi tādēļ vērtību nezaudē.
शास्त्रोपस्कृत शब्द सुन्दरगिरः शिष्यप्रदेयागमाः
विख्याताः कवयो वसन्ति विषये यस्य प्रभोर्निर्धनाः।
तज्जाड्यं वसुधाधिपस्य सुधियस्त्वर्थं विनापीश्वराः
कुत्स्याःस्युः कुपरीक्षैर्न मणयो यैरर्घतः पातिताः॥ १५ ॥

16. Tā nekad nenonāk zagļu rokās un vienmēr tikai skaisti plaukst;
Tā tiek izklāstīta visiem, kam vajag, tikai gūstot arvien lielāku pieaugumu.
Pat pasaules galā šai iekšējai bagātībai, ko dēvē par „gudrību”, nepienāk beigas.
Tādēļ pret gudrajiem lepnumu atmetiet, jo kurš gan ar viņiem spēj sacensties?

हर्तुर्याति न गोचरं किमपि शं पुष्पाति यत्सर्वदा
ह्यार्थिभ्यः प्रतिपाद्यमानमनिशं प्राप्नोति वृद्धिं पराम् ।
कल्पान्तेष्वपि न प्रयाति निधनं विद्याख्यमन्तर्धनं
येषां तान्प्रति मानमुज्झत नृपाः कस्तैः सह स्पर्धते ॥ १६ ॥

17. Nepazemo gudros, kuri sasnieguši vispārāko patiesību!
Tos nūdien nesaista bagātība, gluži kā niecīgs zāles stiebrs.
Trakojošiem ziloņiem, kuriem deniņi melni no svaigām ausu putām,
Lotosa kāta maigā šķiedra arī nav traucējums.

अधिगतपरमार्थान्पण्डितान्मावमंस्था
स्तृणामिव लघु लक्ष्मीर्नैव तान्संरुणद्धि ।
अभिनवमदलेखाश्यामगण्डस्थलानां
न भवति बिसतन्तुवरिणं वारणानाम् ॥ १७ ॥

18. Radītājs Brahma, savās nebeidzamajās dusmās, gulbim var atņemt
Pat labpatiku izklaidēties meža dīķos, kas klāti ar lotosiem.
Bet gulbja izslavēto spēju – atšķirt pienu no ūdens
Un atzinību, kas gūta no šīs prasmes, viņš nespēj graut.

अम्भोजिनीवनवासविलासमेव
हंसस्य हन्ति नितरां कुपितो विधाता ।
न त्वस्य दुग्धजलभेदविधौ प्रसिद्धां
वैदग्ध्यकीर्तिमपहर्तुमसौ समर्थः ॥ १८ ॥

19. Rokassprādzes negrezno cilvēku, ne arī krelles, kas spožas kā mēness,
Ne peldes, ne smaržas, ne ziedi, ne izdaiļoti mati.
Vienīgi valoda cilvēku izgrezno skaisti; tā paliek mutē izsmalcināta.
Ar laiku izzūd visas rotas, pastāvīgs ir tikai valodas rotājums.

केयूरा न विभूषयन्ति पुरुषं हारा न चन्द्रोज्ज्वला
न स्नानं न विलेपनं न कुसुमं नालङ्कृता मूर्धजाः ।
वाण्येका समलंकरोति पुरुषं या संस्कृता धार्यते
क्षीयते खलु भूषणानि सततं वाग्भूषणं भूषणम् ॥ १९ ॥

20. Tieši gudrība ir cilvēka vispārākā daile, apslēpta un sargājama bagātība.
Gudrība rada baudu, slavu un laimi; tā ir ir skolotāju skolotājs.
Gudrība ir tuvs draugs svešzemju braucienā; tā ir visdziļākā dievība.
Valdnieku vidū gudrība tiek godināta, nevis nauda; cilvēks bez gudrības ir zvērs.

विद्या नाम नरस्य रूपमधिकं प्रच्छन्नगुप्तं धनं
विद्या भोगकारी यशःसुखकारी विद्या गुरुणां गुरुः ।
विद्या बन्धुजनो विदेशगमने विद्या परा देवता
विद्या राजसु पूजिता न तु धनं विद्याविहीनः पशुः ॥ २० ॥

21. Ja cilvēkiem ir pacietība, tad kāda vajadzība pēc bruņām?
Ja ir niknums, tad kāda vajadzība pēc ienaidnieka?

क्षान्तिश्चेत्कवचेन किं, किमिरिभिः क्रोधोऽस्ति चेद्देहिनां
Ja ir radu saime, tad kam vajadzīga kvēlojoša liesma?
Ja ir labsirdīgs draugs, tad kāda jēga no brīnumzālēm?
जातिश्चेदनलेन किं यदि सुहृद्व्यौषधिः किं फलम् ।

Kāda vajadzība pēc čūskām, ja ir ļauni cilvēki?
Kam vēl bagātība, ja ir nemaldīgas zināšanas?

किं सर्पर्यदि दुर्जनः किमु धनैर्वुद्यानवद्या यदि

Ja ir kauna sajūta, tad kam vēl grenzozumi?

Ja ir dzejas talants, tad kāda vajadzība pēc varas?

व्रीडा चेत्किमु भूषणैः सुकविता यद्यस्ति राज्येन किम् ॥ २१ ॥

22. Iejūtība pret savējo, žēlsirdība pret kalpu, pastāvīgs niknums pret ļaundari,
Laipnība pret labu cilvēku, ētiska izturēšanās pret valdnieku un atklātība pret zinošu cilvēku,
Drosme pret ienaidnieku, godbijība pret ietekmīgu personu, stingrība pret sievu –
Pasaules kārtība balstās tieši uz tiem cilvēkiem, kuri ir prasmīgi šais mākslās.

दाक्षिण्यं स्वजने, दया परजने शाट्यं सदा दुर्जने

प्रीतिः साधुजने नयो नृपजने विद्वज्जने चार्जवम् ।

शौर्यं शत्रुजने क्षमा गुरुजने नारीजने धूर्तता

ये चैवं पुरुषाः कलासु कुशलास्तेष्वेव लोकस्थितिः ॥ २२ ॥

23. Tā ar gudrību iznīcina trulumu un izplata runās patiesumu.

Tā rada lielu cieņu un novērš ļaunumu.

Tā iepriecina prātu un it visur izplata labu slavu.

Saki jel, ko gan nespēj dot savienība ar krietniem ļaudīm?

जाड्यं धियो हरति सिंचति वाचि सत्यं

मानोन्नतिं दिशति पापमपाकरोति ।

चेतः प्रसादयति दिक्षु तनोति कीर्तिं

सत्संगतिः कथय किं न करोति पुंसाम् ॥ २३ ॥

24. Tikumīgie un gaumē pilnīgie dzejas dižgari spēj uzvarēt visu.
Viņu cienīgajā augumā nav baiļu par novecošanu un nāvi.

जयन्ति ते सुकृतिनो रससिद्धाः कवीश्वराः ।

नास्ति येषां यशः काये जरामरणजं भयम् ॥ २४ ॥

25. Dēls ar labu uzvedību, mīloša sieva, iecietīgs kungs,
Sirsnīgs draugs, uzticams biedrs, prāts bez jebkādām raizēm,
Pievilcīgs izskats, stabili ienākumi un ar gudrību daiļota mute –
Šo visu var iegūt cilvēks, ar kuru Višņu – pasaules grūtību nesējs ir apmierināts.

सूनुः सच्चरितः सती प्रियतमा स्वामी प्रसादोन्मुखः

स्निग्धं मित्रमवञ्चकः परिजनो निःक्लेशलेशं मनः ।

आकारो रुचिरः स्थिरश्च विभवो विद्यावदातं मुखं

तुष्टे विष्टपकष्टहारिणि हरौ सम्प्राप्यते देहिना ॥ २५ ॥

26. Atteikšanās no dzīvības iznīcināšanas, atturība no svešas mantas zagšanas, patiesa runa,
Laiku pa laikam ziedošana pēc savām spējām, klusēšana sarunās ar citu jaunām sievietēm,
Iekāres pārtraukšana, pieklājība pret svarīgām personām, līdzjūtība pret visām būtnēm –
Šīs ir svētīgais ceļš, kas nepārkāpj morāles principus un kam seko visi raksti.

प्राणाघातान्निवृत्तिः परधनहरणे संयमः सत्यवाक्यं

काले शक्त्या प्रदानं युवतिजनकथामूकभावः परेषाम् ।

तृष्णास्रोतोविभङ्गो गुरुषु च विनयः सर्वभूतानुकम्पा

सामान्यः सर्वशास्त्रेष्वनुपहतविधिः श्रेयसामेष पन्थाः ॥ २६ ॥

27. Zemie ļaudis aiz bailēm no grūtībām nemaz neuzsāk (darbu);

Viduvējie, to uzsākuši, grūtību priekšā apstājas;

Bet visdižākie cilvēki iesākto nekad nepārtrauc,

Pat ja grūtības atkal un atkal viņus aizkavē.

प्रारभ्यते न खलु विघ्नभयेन नीचैः

प्रारभ्य विघ्नविहता विरमन्ति मध्याः ।

विघ्नैः पुनः पुनरपि प्रतिहन्यमानाः

प्रारब्धमुत्तमजना न परित्यजन्ति ॥ २७ ॥

28. Ar nekrietniem cilvēkiem nav jārunā; nabadzīgam, kaut draugam, nevajag likt ziedot;

Pareizs dzīvesveids ir jāgodā; nekrietnības, pat ja draud nāve, nedrīkst darīt;

Neveiksmēs ar lepnumu jāstāv stingri uz kājām un jāseko dižo tikumīgo

Norādītajam rīcības paraugam, kas grūts kā zobena asmeņa satveršana.

असन्तो नाभ्यर्थाः सुहृदपि न याच्यः कृशधनः

प्रिया न्यायया वृत्तिर्मलिनमसभंगेऽप्यसुकरम् ।

विपद्युच्चैः स्थेयं पदमनुविधेयं च महतां

सतां केनोद्दिष्टं विषमसिधारव्रतमिदम् ॥ २८ ॥

3. Dala. Drosme un pašapzina मानशौर्यपद्धति

29. Kaut izkāmējis no bada, izdēdējis aiz vecuma, pēc izskata nespēcīgs un gurdš;
Kaut varenība izplēnējusi un dzīves elpas teju vai dziest,
Tomēr lauvam ir vēlme vienā gabalā norīt sadragāto trakojošā ziloņu karaļa pieri.

Kā gan lai šis visupirmais no lepnajām dvēselēm ēstu zāli?

क्षुत्क्षामोऽपि जराकृशोऽपि शिथिलप्राणोऽपि कष्टां दशाम्

आपन्नोऽपि विपन्नदीधितिरिति प्राणेषु नश्यत्स्वपि ।

मत्तेभेन्द्रविभिन्नकुम्भपिशितग्रासैकबद्धस्पृहः

किं जीर्णं तृणमत्ति मानमहतामग्रेसरः केसरी ॥ २९ ॥

30. Suns, pat neremdinot izsalkumu, apmierinās, ieguvis govš kaulu –
Netīru, bez gaļas, ar dažām cīpslām un nedaudz kaulu smadzeņu taukiem,
Bet lauva, pametis ķetnās nonākušu šakāli, steidz nogalināt ziloni.
Visi ļaudis, kaut nonākuši grūtībās, vēlas sev piemērotu guvumu.

स्वल्पं स्नायुवसावशेषमलिनं निर्मासमप्यस्थि गोः

श्वा लब्ध्वा परितोषमेति न तु तत्तस्य क्षुधाशान्तये ।

सिंहो जम्बुकमङ्कमागतमपि त्यक्त्वा निहन्ति द्विपं

सर्वः कृच्छगतोपि वाञ्छति जनः सत्त्वानुरूपं फलम् ॥ ३० ॥

31. Suns saimnieka priekšā luncina asti, nokrīt pie kājām,
Un, uz zemes guļot, rāda atplestu muti un vēderu,
Bet zilonis, par visiem cēlākais, saglabā svinīgu stāju
Un uzsāk maltīti tikai pēc 100 reižu mudināšanas.

लाङ्गूलचालनमधश्चरणावपातम्

भूमौ निपत्य वदनोदरदर्शनं च ।

श्वा पिण्डदस्य कुरुते गजपुङ्गवस्तु

धीरं विलोकयति चाटुशतैश्च भुङ्कते ॥ ३१ ॥

32. Samsāras ratam griežoties, kurš gan mirušais nepiedzimst no jauna?
Bet pa īstam ir piedzimis tikai tas, ar kuru visa dzimta iegūst augšupeju.
परिवर्तिनि संसारे मृतः को वा न जायते ।

स जातो येन जातेन याति वंशः समुन्नतिम् ॥ ३२ ॥

33. Ziedu pušķim ir divas iespējas, kur novīst –
Vai uz cildena cilvēka galvas vai arī vispasaulīgajā mežā.

कुसुमस्तबकस्येव द्वयी वृत्तिर्मनस्विनः ।

मूर्ध्नि वा सर्वलोकस्य विशीर्यते वनेऽथवा ॥ ३३ ॥

34. Vēju dēmonu valdnieks – Rāhu, no kura ķermeņa pāri palikusi tikai galva,
Mēness fāžu laikā aprij tikai divus spožos – dienas radītāju Sauli un nakts dzīvības kungu Mēnesi.
Bet citus visai cienījamus debess spīdekļus, kas skaitā 5-6, ar Jupiteru priekšgalā,
Skat, brāl! Rāhu, kurš lepojas ar īpašu spēku, tomēr neaizskar.

सन्त्यन्येऽपि बृहस्पतिप्रभृतयः सम्भाविताः पञ्चषा
स्तान्प्रत्येषविशेषविक्रमरुची राहुर्न वैरायते ।
द्वावेव ग्रसते दिनेश्वरनिशाप्राणेश्वरौ भासुरौ
भ्रातः पर्वणि पश्य दानवपतिः शीर्षावशेषीकृतः ॥ ३४ ॥

35. Daudzgalvu čūska glabā uz galvu plātnēm novietotu pasaulu grupu,
Bet viņu pastāvīgi tur bruņurupuču karalis savas muguras vidū,
Kuru savukārt nes kēpī okeāns, pilnīgi bez piepūles.

Ak, cik neskaitāmi ir dižajo brīnumdarbi!
वहति भुवनश्रेणीं शेषः फणाफलकस्थितां
कमठपतिना मध्येपृष्ठं सदा स विधार्यते ।
तमपि कुरुते क्रोडाधीनं पयोधिरनादरात्
अहह महतां निःसीमानश्चरित्रविभूतयः ॥ ३५ ॥

36. Labāk sniegotā Himalaju kalna dēls (Maināka) būtu ļāvis saniknotajam Indram,
Nemitīgi splaujot uguni, ar smagajiem zibens bultu cirtieniem nogriezt savus spārnus.

Ak vai, tas nebija pareizi, ka brīdī, kad tēvs mocījās sāpēs,
Viņš paslēpās ūdeņu kunga – okeāna dzīlēs.

वरं पक्षच्छेदः समदमघवन्मुक्तकुलिश-
प्रहारैरुद्गच्छद्बहलदनोद्गारगुरुभिः ।
तुषाराद्रेः सूनोरहह पितरि क्लेशविवशे
न चासौ सम्पातः पयसि पयसां पत्युरुचितः ॥ ३६ ॥

37. Ja pat nedzīvs saules akmens saules staru skarts iekvēlojas,
Tad kā lai krietns vīrs pacieš citu nodarīto netaisnību?

यदचेतनोऽपि पादैः स्पृष्टः प्रज्वलति सवितुरिनकान्तः ।
तत्तेजस्वी पुरुषः परकृतविकृतिं कथं सहते ॥ ३७ ॥

38. Lauva, kaut arī vēl mazulis, uzklūp ziloņiem, kam uz vaigiem dulnuma sviedri.
Šāda godavīru drosme ir saistīta ar iedabu un nekādā ziņā nerodas līdz ar dzīves spēku.

सिंहः शिशुरपि निपतति मदमलिनकपोलभित्तिषु गजेषु ।
प्रकृतिरियं सत्त्ववतां न खलु वयस्तेजसो हेतुः ॥ ३८ ॥

3. Daļa. Bagātība अर्थपद्धति

39. Lai labā iedzimšana pāriet zemākajās sfērās! Lai arī viņa tikumība lejup slīd!

Lai labā uzvedība krīt no kalna! Lai līdzcilvēki sadeg ugunī!

Drosmi kā ienaidnieku lai sadragā cirvis! Kaut tikai mums būtu bagātība!

Bez bagātības pat visi kopā šie labumi ir gluži kā zāles kušķis.

जातिर्यातु रसातलं गुणगणस्तस्याप्यधो गच्छतु

शीलं शैलतटात्पतत्वभिजनः संदहयतां वह्निना ।

शौर्यं वैरिणि वज्रमाशुनिपतत्वर्थोऽस्तु नः केवलं

येनैकेन विना गुणास्तृणलवप्रायाः समस्ता इमे ॥ ३९ ॥

40. Cik pārsteidzoši! Tas pats vārds, tā pati balss,

Jūtu orgāni neskarti, intelekts nesabojāts,

Bet, ja viņam atņem bagātības apziņu,

Tas pats cilvēks acumirkļi kļūst citādāks.

तानीन्द्रियाणि सकलानि तदेव नाम

सा बुद्धिरप्रतिहता वचनं तदेव ।

अर्थोष्मणा विरहितः पुरुषः सः एव

त्वन्यः क्षणेन भवतीति विचित्रमेतत् ॥ ४० ॥

41. Tas cilvēks, kam ir nauda, tiek dēvēts par dižciltīgu.

Tas ir gudrais, dzirdīgais svētais, kas zina tikumus.

Tieši viņš ir daiļrunīgs, viņš ir izskatīgs.

Visas labās īpašības tiek piesaistītas pie zelta un mantas.

यस्यास्ति वित्तं स नरः कुलीनः

स पण्डितः स श्रुतवान्गुणज्ञः ।

स एव वक्ता स च दर्शनीयः

सर्वे गुणाः काञ्चनमाश्रयन्ते ॥ ४१ ॥

42. Valdnieku izposta slikti padomi, askētu – sabiedrība, dēlu – lutināšana,

Priesteri – rakstu nezināšana, dzimtu – pagrimis dēls, labu uzvedību – nelietības,

Kautrīgumu – alkohols, lauksaimniecību – nevērība, ģimeniskas jūtas – ārzemju ceļojumi,

Bet draudzību – apātija, labklājību – aplama rīcība, mantību – izšķērdība un nevīžība.

दौर्मन्थ्यान्नृपतिर्विनश्यति यतिः संग्तात्सुतो लालनाद्

द्विप्रोऽनध्ययनात्कुलं कुतनयाच्छीलं खलोपासनात् ।

हीर्मद्यादनवेक्षणादपि कृषिः स्नेहः प्रवासाश्रयान्

मैत्री चाप्रणयात्समृद्धिरनयात्त्यागात्प्रमादाद्धनम् ॥ ४२ ॥

43. Naudai ir trīs ceļi – dāvināšana, baudīšana vai arī iznīcība.

Tai, kas netiek dota citiem, ne arī paša izlietota, paliek tikai trešais ceļš.

दानं भोगो नाशस्तिस्रो गतयः भवन्ति वित्तस्य ।

यो न ददाति न भुङ्क्ते तस्य तृतीया गतिर्भवति ॥ ४३ ॥

44. Ar slīpripu populēts dārgakmens; no ieroča ievainots kaujas uzvarētājs;
Dēļ neprāta putām vājināts ziloņu tēviņš; rudenī upes ar sausiem krastiem;
Mēness, kas ar laiku kļūs pilns; no mīlas baudām pagurusi jauna meiča
Vājumā burvīgi staro tāpat, kā cilvēki, kuru mantība mazinājusies, atdota nabagiem.

मणिः शाणोल्लीढः समरविजयी हेतनिहतो

मदक्षिणो नागः शरदि सरितः श्यानपुलिनाः ।

कलाशेषश्चन्द्रः सुरत्मृदिता बालवनिता

तनिम्नाः शोभन्ते गलितविभवाश्चार्षिषु जनाः ॥ ४४ ॥

45. Kāds, kurš izbadējies, ilgojas pēc saujiņas kviešu;
Bet vēlāk, nonākot pārplīnībā, viņš saskata uz zemes tikai zāles stiebrus.
Tādējādi nevienādības dēļ pielietojumā, kas var būt lielāks vai mazāks,
Bagātnieku pārticības stāvoklis lietu vērtību vai nu paaugstina vai pazemina.

परिक्षीणः कश्चित्स्पृहयति यवानां प्रसृतये

स पश्चात् सम्पूर्णः कलयति धरित्रीं तृणसमाम् ।

अतश्चानैकान्त्याद्गुरुलघुतयाऽर्थेषु धनिनाम्

अवस्था वस्तूनि प्रथयति च सङ्कोचयति च ॥ ४५ ॥

46. Valdniek, ja vēlies šo zemi slaukt kā govi,
Tad aprūpē tagad šo pasauli kā teliņu!
Un zeme, nepārtraukti rūpīgi kopta,
Dos daudzējādus augļus kā vēlmes piepildošais vītenis.

राजन्दुधुक्षसि यदि क्षितिधेनुमेतां

तेनाद्य वत्तमिव लोकममुं पुषाण ।

तस्मिंश्च सम्यगनिडां परिपोष्यमाणे

नानाफलैः फलति कल्पलतेव भूमिः ॥ ४६ ॥

47. Patiesa un melīga, ar skarbu un jauku valodu,
Kā arī nežēlīga un līdzjūtīga, alkatīga un devīga,
Pastāvīgi izšķiež naudu, bet arī mēdz pārāk skopi krāt –
Tik neviendabīga kā kurtizāne ir valdības politika.

सत्याअन्विता च परुशा प्रियवादिनी च

हिन्सा दयालुरपि चार्थपरा वदान्या ।

नित्यव्यया प्रचुरनित्यधनागमा च

वेश्यान्गनेव नृपनीतिरनेकरूपा ॥ ४७ ॥

48. Autoritāte, atzinība, priesteru uzturēšana, dāsnums, baudīšana, draugu aizsardzība –
Tiem, kam šīs sešas spējas nav radušās, kāda viņiem jēga no valdnieka atbalsta.

आज्ञा कीर्तिः पालनं ब्राह्मणानां दानं भोगो मित्रसंरक्षणं च ।

येषामेते षड्गुणाः न प्रवृत्ताः कोऽर्थस्तेषां पार्थिवोपाश्रयेण ॥ ४८ ॥

49. Cik radītājs kopš dzimšanas pieres diadēmā ierakstījis, tik daudz vai maz mantības
Katrs vienmēr saņem, pat arī tuksnesī vai Meru (bagātību kalnā), un ne grasi vairāk.
Tāpēc izturies pašapzinīgi un netaisi žēlīgu izteiksmi naudīgo vidū!
Skat! Gan akā, gan okeānā desmit litru krūze paņem to pašu ūdens daudzumu.

यद्वात्रा निजभालपट्टलिखितं स्तोकं महद्वा धनम्
तत्प्राप्नोति मरुस्थलेऽपि नितरां मेरौ ततो नाधिकम् ।
तद्धीरो भव वित्तवत्सु कृपणां वृत्तिं वृथा मा कृथाः
कूपे पश्य पयोनिधावपि घटो गृह्णाति तुल्यं जलम् ॥ ४९ ॥

50. Tieši tu esi degunragputnu dzīvības pamats – to taču zina visi!
Tad kādēļ, mākonī – vislabākais ūdens devēj, vēl gaidi mūsu žēlabaino kļiedzienu?
त्वमेव चातकाधारोऽसीति केषां न गोचरः ।
किमम्भोदवराऽस्माकं कार्पण्योक्तिं प्रतीक्ष्यते ॥ ५० ॥

/Agitas Baltgalves tulkojums no sanskrita/